

Slovenští prezidenti

Havlová, Špaček
Hlavy států v Evropě
Pol 185

Osnova

- Představení systému
- Michal Kováč
- Období bez prezidenta
- Rudolf Schuster
- Ivan Gašparovič
- Andrej Kiska
- Zdroje

Představení systému a specifik prezidenta

- Parlamentní republika – Národní rada (150 členů)
- Rok 1993 – žádná tradice prezidentství – 1. republika, Slovenský štát (Tiso), komunističtí prezidenti (Husák), ani období Václava Havla
- Alexandr Dubček – podpora 91%, automobilová nehoda 1992
- Sídlo – Bratislavský hrad, přechodné období, 1996 – Grassalkovichův palác

- To vše komplikovalo počátky fungování úřadu v systému

Michal Kováč, volba 1.

- Ústava 1992 – prezident volen Národní radou
- Problém – vysoké kvorum pro zvolení: 3/5 všech poslanců – 90
- Kvorum se při neúspěšné volbě nesnižuje, druhé kolo – 2 nejsilnější kandidáti
- Stranický systém – tehdy i dnes vysoce fragmentovaný, nedisciplinované poslanecké kluby
- Volby 1992 – HZDS (Mečiar) – 74 poslanců, SNS – 15, SDL – 29, KDH – 18, maďarské strany – 14
- SNS, SDL i KDH – vlastní kandidáti

Michal Kováč, volba 2.

- Představení – finanční odborník, člen KSS (vyloučen po roce 1968, ministr financí po Listopadu. Poté předseda federálního parlamentu.
- HZDS – tajný výběr mezi Michalem Kováčem a Romanem Kováčem (místopředseda vlády)
- Vítěz – Roman Kováč 27:24, M. Kováč – „záložní kandidát“

Michal Kováč, volba 3.

- 1. volba v Národní radě – Roman Kováč – 69 hlasů (ani ne všichni z HZDS) – slabá příprava terénu pro volbu
- Druhé kolo – 78 hlasů (řada poslanců vůbec nehlasovala)
- Nový pokus – vyloučení neúspěšných kandidátů – čas pro Michala Kováče, ten obešel poslanecké kluby, slib nadstranickosti – pozastavení členství v HZDS
- Nemoc Vladimira Mečiara – neúčastnil se hovorů, „demokratizace“
- Únor 1993 – jediný kandidát – 106 hlasů z 146

Michal Kováč, prezidenství

- Pozastavení členství v HZDS, posléze vyloučení
- Slabé zakotvení pravomocí v ústavě – různé výklady
- Mečiarismus – neliberální demokracie, konflikt prezident – premiér
- Kulaté stoly všech parlamentních stran – bez Mečiara
- Hojné využívání pravomocí – zprávy o stavu země, jmenování ministrů, veto (40 zákonů, 8 úspěšně), žádosti k Ústavnímu soudu (7 úspěšných z 9), (ne)vyhlašování referend

Michal Kováč, hlavní události

- Odmítnutí jmenování Ivana Lexy ministrem privatizace i ředitelem SIS (tajná služba)
- Zpráva o stavu země 9. března 1994 – výrazná kritika Mečiarovy vlády (HZDS, SNS), okamžitý impuls pro pád vlády, zvolení přechodné vlády Jozefa Moravčíka a vypsání předčasných voleb
- Mečiar vítězí v předčasných volbách – vláda s ZRS a SNS, eskalace konfliktů, stupňování útoků na prezidenta
- Vytvoření vyšetřovací komise z poslanců ohledně zprávy o stavu země a jejího protiústavního charakteru
- Obvinění prezidenta ze špehování členů vlády skrze SIS – novela zákona o jmenování ředitele SIS a náčelníka gen. štábu Armády SR – pravomoci převedeny na vládu
- Snižování rozpočtu prezidentské kanceláře, negativní kampaně (falešná konta, protiústavní pokusy o odvolání), hodiny, ukazující čas do konce mandátu, bojkot prezidentských návštěv

Unesení Michala Kováče mladšího

- Syn prezidenta obviněn německými soudy v kauze Technopol
- Srpen 1995 – násilně dovečen do Rakouska
- Podezření ze zapojení SIS (I. Lexa), o akci měl vědět i Mečiar
- Kauza byla vyvedena do ztracena i díky amnestiím
- V dubnu 2017 obnovení procesu

Období bez prezidenta, březen – říjen 1998

- Po skončení mandátů M. Kováče se ukázaly nedostatky v ústavě ohledně přenosu pravomocí v době absence
- Pravomoci (amnestie, jmenování velvyslanců, jmenování předsedy a místopředsedy ÚS) přeneseny na vládu, tedy na Mečiare (již podruhé)
- Odvolání 28 poslanců
- Amnestie – omilostnění obžalovaných v přípravě referenda 1997 a únosu Michala Kováče mladšího
- Hrozící ústavní krize – ústava neřešila jmenování premiéra ani přijímání demise
- Řešení – novelizace a přenesení těchto pravomocí na předsedu NR

Snahy o změnu volby prezidenta

- Důkaz nedostatečného zakotvení pravomocí prezidenta v ústavě
- Národní rada – silně polarizovaná, opozice nemohla zvolit svého kandidáta, Mečiarovi tento stav vyhovoval
- 5. neúspěšných voleb – tlak na zavedení přímé volby ze strany opozice
- Petice za zavedení volby – přes půl milionu podpisů (potřebných 350 000)
- M. Kováč spojil tuto akci s referendem o vstupu do NATO – zvýšení účasti
- Vláda se obrátila na ÚS, ten zamítl přímou změnu ústavy, ale případné úspěšné referendum by parlament zavazovalo k její změně
- Vláda využila dodatku o protizákonném umístění rozhodnutí o přímé volbě – ministr vnitra dal tisknout lístky bez změny prezidentské volby
- Důsledek – bojkot referenda, účast pouze 10%
- M. Kováč vyhlásil nový termín konání referenda – 19. dubna 1998, po převzetí pravomocí Mečiarem - zrušení

Období bez prezidenta, říjen 1998 - červen 1999

- Volby říjen 1998 – HZDS 43 křesel, SDK 42, SNS 14, SDL 23, SMK 15, SOP 13.
- Po dlouhých vyjednáváních – vláda Mikuláše Dzurindy, který převzal i prezidentské pravomoci, využíval jich však minimálně
- Zrušení amnestií o referendu a únosu Michala Kováče mladšího, ÚS však toto rozhodnutí opět zrušil
- Přijetí ústavního zákona o přímé volbě prezidenta

Rudolf Schuster, volba

- Volby – 15. a 29. května 1999
- Rudolf Schuster, primátor Košic, založil nový pol. subjekt SOP
- SOP získala ve volbách 13 mandátů a stala se členem vlády M. Dzurindy
- Ve vládě obsadila pouze 2 ministerská křesla výměnou za postavení R. Schustera jako společného kandidáta
- Další kandidáti – Michal Kováč, Magda Vašáryová, Juraj Švec
- Zlomem bylo oznámení kandidatury Vladimíra Mečiara – „referendum o něm samém“

Rudolf Schuster, volba 2.

- V prvním kole žádný z kandidátů nezískal nadpoloviční většinu všech oprávněných voličů
- 2. kolo – Mečiar (42,8%) a Schuster (57,2%), volební účast 75,5%
- Jasný důkaz přetrvávající konfliktní linie mečiarismu

Rudolf Schuster, prezidentství

- Předlistopadový člen KSS, velvyslanec ČSFR v Kanadě, primátor Košic
- Účelová strana SOP, podpora televize Markíza
- Jeho nástupem se stabilizovala nejistota ústavního systému vytvořená více jak roční absencí prezidenta
- Přes to, že byl kandidátem vlády, tak se politicky spíše blížil nové politické straně SMER Roberta Fica.

Rudolf Schuster, hlavní události

- Suspenzivní veto – 103 pokusů, téměř každý osmý projednávaný zákon
- Odvolávání a jmenování ministrů – často jednal spíše ve vlastním zájmu, či aby poškodil vládnoucí koalici pro vlastní zviditelnění
- Zprávy o stavu země – velmi kritické vůči vládě, často nadbíhající straně SMĚR, populistické
- Vztah Schuster-Mečiar – na jedné straně výzvy k odchodu z politiky, na druhé straně neformální schůzky, možnost jmenování vlády po volbách 2002

Hlavní události

- Léto 2000 – operace tlustého střeva
- Po dobu rekonvalescence (několik týdnů) převzala pravomoci vláda a předseda NR
- Kritika ze strany prezidenta, že vláda chce zamezit projednávání referenda o předčasných volbách
- Referendum o vstupu do EU – jediné úspěšné
- „Protiústavní“ referendum o zkrácení vol. období NR a předčasných volbách – R. Schuster chtěl vyhlášení referenda na 1. den prezidentských voleb využít ve svůj prospěch

Doc. JuDr. Ivan Gašparovič CS

- Narozen 27. března 1941
- V roce 1968 vstoupil do KSČ, ale po půl roce vyloučen
- Červen 1990 generální prokurátor ČSFR
- Červenec 1992 poslanec v SRN za HZDS a předseda Slovenské národní rady (podílení na vzniku Ústavy SR)
- 1998 poslancem v NR SR, člen ústavoprávního, mandátového a imunitního výboru a člen parlamentní delegace v Meziparlamentní unii

Doc. JuDr. Ivan Gašparovič CSc.

- Březen 1998 pověřený výkonem pravomocí prezidenta SR
- Červen 2002 se již nedostal na kandidátku do parlamentních voleb
- Založení strany Hnutí za demokracii (HZD)
- Udělen čestný doktorát Státní moldavskou univerzitou, Ruskou ekonomickou akademií G. V. Plechanova v Moskvě a Univerzitou v Mostare v Bosně a Hercegovině
- Mnoho zahraničních ocenění

Prezidentem – 1. volební období

- Historicky druhé přímé volby prezidenta na Slovensku
- **První kolo** voleb proběhlo 3. dubna 2004
- 11 kandidátů
- Vladimír Mečiar (32,73 %) vítěz, Gašparovič druhý (22,28 %)
- **Druhé kolo** voleb proběhlo Ivan Gašparovič vítěz (59.91 %)
- Inaugurace proběhla 15. června 2004
- Označován za „menší zlo“

Prezidentem – 2. volební období

- Podruhé prezidentem
- 7 kandidátů na prezidenta
- **První kolo** voleb se uskutečnilo 21. března 2009
- Ivan Gašparovič (46,7 %), Iveta Radičová (38,44 %)
- **Druhé kolo** voleb se uskutečnilo 4. dubna 2009
- Ivan Gašparovič (55,53 %), Iveta Radičová (44,46 %)

Události

- Kauza Čentěš
- Tragédie na honu
- Snížení trestu hokejistovi Kolenovi
- Kauza Gorila
- Gašparovičovy „brepty“
- Amnestie: 2004 pro 20 vězňů
2013 pro 1200 vězňů

Ing. Andrej Kiska

- Narozen 2. března 1963
- Titul Ing. na Elektrotechnické fakultě Slovenské technické univerzity v Bratislavě
- 1990 odchod do USA
- Zakladatel společností Triangel a Quatro
- 2006 založil neziskovou organizaci Dobrý Anjel
- 2011 spoluzakladatel Dobrý Anděl v ČR

Prezidentem

- Do voleb šlo 14 kandidátů
- **První kolo** voleb proběhlo 15. března 2014
- Robert Fico (28 %), Andrej Kiska (24 %)
- **Druhé kolo** voleb proběhlo 29. března 2014
- Andrej Kiska vítěz (59,38 %), Robert Fico (40,61 %)
- Inaugurace 15. června 2014

Události

- Ocenění:
- 2006 Manažer roku časopisu Trend
- 2011 Křišťálové křídlo za filantropii
- Památní medaile od Univerzity Komenského

- Létání vládním speciálem
- Firma KTAG
- 2016 Setkání Andreje Kiska s Dalajlámou

Zdroje

- Kopeček, L. (2008): Prezident v politickém systému Slovenska – nelehké hledání fungujícího modelu, in: Novák, M. – Brunclík, M. (eds.): Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech: Česká republika v komparativní perspektivě. Praha: Dokořán, s. 171 - 210.
- POTOČNÁ, Bohumila. \textit{Pozice prezidenta v politickém systému Slovenské republiky} [online]. Brno, 2008 [cit. 2017-11-09]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/52711/fss_m/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Lubomír Kopeček.
- PETROVIČ, Jan. FOTO: Pred dvadsiatimi rokmi uniesli syna slovenského prezidenta Michala Kováča. *Aktuality.sk*. 2015.

Internetové zdroje

- <http://www.osobnosti.sk/osobnost/andrej-kiska-2279#prettyPhoto>
- <https://www.prezident.sk/page/ivan-gasparovic/>
- <https://byznys.ihned.cz/c1-65480000-cina-se-zlobi-na-slovensko-a-pohrozila-odvetou-protoze-se-kiska-sesel-s-dalajlamou>
- [https://zpravy.idnes.cz/slovensky-prezident-kiska-leta-za-rodinou-
vladnim-specialem-p51-
/zahranicni.aspx?c=A150330_135657_zahranicni_ert](https://zpravy.idnes.cz/slovensky-prezident-kiska-leta-za-rodinou-
vladnim-specialem-p51-
/zahranicni.aspx?c=A150330_135657_zahranicni_ert)
- <http://volby.statistics.sk/prez/prez2014/Prezident-dv/def-sk.html>
- [https://www.lidovky.cz/gasparovic-vyhlasil-amnestii-na-svobodu-vyjde-
550-veznu-pgk-/zpravy-svet.aspx?c=A130102_112819_In_zahranici_mtr](https://www.lidovky.cz/gasparovic-vyhlasil-amnestii-na-svobodu-vyjde-
550-veznu-pgk-/zpravy-svet.aspx?c=A130102_112819_In_zahranici_mtr)

Internetové zdroje

- <http://www.topky.sk/cl/100371/1336525/Gasparovic-sa-brani-obvineniam-zo-zabitia--Pred-styrmi-rokmi-udajne-kamarata-nezastrelil->
- <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/338430-ustavny-sud-zrusil-rozhodnutie-gasparovica-o-centesovi/>
- <https://www.aktuality.sk/clanok/254658/ivan-gasparovic-10-rokov-prezident-hodnotenie/>
- <http://www.globalpolitics.cz/clanky/prezidentske-volby-slovensko>
- <http://volby.statistics.sk/prez/prez2009/jsp/index.jsp@lang=sk.htm#>